

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursurilor depuse de Casa Națională de Asigurări Sociale și Maria Zgarbur,

în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Maria Zgarbur împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 24 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 3ra-1116/23
NR. PIGD 2-22070313-01-3ra-17112023)*

Recursul este vădit neîntemeiat. Art. 246 alin. (2) lit. h) din Codul administrativ. Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel nu constituie un temei de casare a deciziei contestate.

Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, jud.: I. Barbacaru,
Curtea de Apel Chișinău, jud.: G. Mîra, G. Dașchevici, A. Bostan,

09 aprilie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților admisibilitatea recursurilor depuse de Casa Națională de Asigurări Sociale și Maria Zgarbur,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Ion Malanciuc,

Diana Stănilă, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 19 mai 2022, Maria Zgarbur a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil și încasarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamanta a relatat că, de la 02 ianuarie 1982 până la 17 octombrie 1993 a fost angajată și a activat la Tehnicumul Cooperatist din Moldova.

3. La 18 octombrie 1993 a fost angajată la ÎI „Nicov-Avitec”, iar din data de 15 martie 1995 transferată la SRL „Maricica”, unde a activat până la 13 aprilie 1997.

4. Din 14 aprilie 1997 până la 31 mai 2000 a fost angajată la SA „Tirex Petrol” (cu înscriere în carnetul de munca a datei demisiei 31 mai 2022, prin ordinul nr.31e din 01 iunie 2000 - concediul de odihnă nefolosit pentru perioada 02 mai 2000 - 31 mai 2000 = 31 zile achitate în avans în luna aprilie, conform Codului Muncii - cu drept de odihnă după concediere).

5. De la 01 iunie 2000 și până la 06 mai 2008 a activat la SRL „Lukoil-Moldova”.

6. De la 05 mai 2008(7) până la 17 iulie 2008 a fost angajată la SRL „Programacons”

7. De la 21 iulie 2008 până la 14 iunie 2013 a fost angajată la BCR Chișinău, ca mai apoi să se reducă statele de personal în proporție de până la 40% și din 15 iunie 2013 a avut statut de șomeră până la 14 septembrie 2014.

8. Ulterior, în perioada 01 octombrie 2014 - 31 decembrie 2014 a fost angajată la SRL „Agrocom Oil” (conform extrasului din cont curent personal-CTAS).

9. Din 02 februarie 2015 până la 31 martie 2016 a fost angajată la SRL „Mediasucces”. Iar, din 10 martie 2016 și până în prezent activează la SRL „Grand Lift”.

10. Subsecvent, reclamanta a susținut că la calcularea stagiului de

cotizare, autoritatea publică pârâtă nu i-a inclus în stagiul de cotizare perioada: 31 august 1990 - 17 octombrie 1993, timpul în care a îngrijit și crescut 2 copii, adică 3 ani, 2 luni și 19 zile.

11. De asemenea, a relevat că conform carnetului de muncă, care este actul juridic de bază, conform Legii, la 18 octombrie 1993 a reluat perioada de muncă, însă nu i s-a inclus în stagiul, deoarece la cerința Casei Naționale de Asigurări Sociale nu a adus confirmări suplimentare, din motiv că în 40 de ani nu s-au păstrat arhivele întreprinderilor, care nu mai activează de mulți ani.

12. Astfel, la acest capitol, reclamanta a precizat că perioadele 18 octombrie 1993 - 31 decembrie 1993; 15 martie 1995 - 31 decembrie 1995; 01 ianuarie 1997 - 20 aprilie 1997; 05 mai 2008 - 17 iulie 2008, adică 1 an 5 luni și 18 zile, reprezintă timpul în care a muncit, dar nu au fost găsite contribuții achitate la CTAS de către angajatori, iar perioadele 02 mai 2000 - 03 iunie 2000 și 07 mai 2008 - 20 iulie 2008, constituie timpul în care a avut dreptul la odihnă după concediere și suma achitată în avans în aprilie, conform Codului muncii, adică 31 zile + 53 zile, în total 84 zile, care se iau în calcul parțial, numai ca valoare.

13. Așadar, în final, reclamanta a conchis că nu i-au fost incluși 4 ani 10 luni și 29 zile, motiv pentru care la 30 martie 2022 s-a adresat cu cerere la autoritatea publică pârâtă, prin care a solicitat includerea în stagiul de cotizare și perioadele respective.

14. Prin scrisoarea nr.Z-676/22 din 15 aprilie 2022, i s-a refuzat includerea în stagiul pentru stabilirea pensiei, perioada de îngrijire a copilului, perioada de muncă pentru care nu s-au găsit contribuțiile achitate, precum și perioada concediului de odihnă după concediere, din motiv că angajatorul nu și-a onorat obligațiunile față de Stat din confirmările CTAS-ului, iar perioada concediului nefolosit după concediere nu se ia în calcul ca perioadă, dar numai ca valoare - suma, respectiv, perioadele date nu urmează a fi incluse în stagiul de cotizare la stabilirea pensiei anticipate.

15. În opinia reclamantei, refuzul pârâtei de a include în stagiul de cotizare la stabilirea pensiei perioadele: 31 august 1993 - 17 octombrie 1993; 18 octombrie 1993 - 31 decembrie 1993; 15 martie 1995 - 31 decembrie 1995; 01 ianuarie 1997 - 20 aprilie 1997; 05 mai 2008 - 17 iulie 2008 este ilegal.

16. Or, în cazul său nu sunt întrunite dispozițiile pct.70 din Regulamentul privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.165 din 21 martie 2017 pentru aprobarea Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, întrucât nu lipsește carnetul de muncă, carnetul de muncă nu include înscrieri incorecte și imprecise la perioadele pe care le-au exclus și nu lipsesc înscrierile respective despre

perioadele de muncă pentru confirmarea stagiului, dar din contra, când întreprinderea confirmă prin scrisoare, că nu s-a păstrat arhiva, carnetul de muncă e cea mai corectă și legală confirmare.

17. Astfel, Maria Zgarbur a punctat că carnetul de muncă prezentat în original la Casa Teritorială de Asigurări Sociale, conține toate înscrierile pentru confirmarea stagiului, cu ștampilele întreprinderilor unde a activat în urmă cu 40 de ani și până la momentul scanării, iar scanarea a avut scopul de a fi baza principală ca document pentru stabilirea stagiului, or, sensul juridic nu mai este actual și se merge pe varianta de a cere certificate, extrase, care în 40 de ani nu se mai găsesc în arhivele întreprinderilor, care la moment nu mai activează sau nu mai există, ori care n-au avut nicio responsabilitate de a le păstra, nefiind verificate și trase la răspundere de către organele abilitate, iar Casa Națională de Asigurări Sociale pune povara dată pe umerii cetățenilor contrar Legii, ca până la urmă sa fie încălcat dreptul constituțional al cetățeanului de a fi aplicată corect Legea, dar nu după diferite păreri sau alte criterii.

18. În final, făcând referire la dispozițiile art.52 al Legii nr.156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, art. 47, 50 din Constituția Republicii Moldova, art. 22, 25 alin. (1) al Declarației Universale a Drepturilor Omului (adoptată la 10 decembrie 1948 la New York, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.217- XII din 28 iulie 1990), reclamanta a opinat că este ilegal și neconstituțional refuzul Casei Naționale de Asigurări Naționale nr. Z-676/22 din 15 mai 2022 de a include în stagiul de cotizare la stabilirea pensiei anticipate a perioadei de 4 ani, 10 luni și 29 zile (perioadele 31 august 1990-17 octombrie 1993; 18 octombrie 1993-31 decembrie 1993; 15 martie 1995-31 decembrie 1995; 01 ianuarie 1997-20 aprilie 1997; 05 mai 2008 – 17 iulie 2008). Or, neinclusiunea perioadei de 4 ani, 10 luni și 29 zile în stagiul de cotizare, constituie în sine o încălcare a dreptului la proprietate, garantat prin prisma Articolului 1 al Protocolului Adițional al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, deoarece neinclusiunea în stagiul de cotizare a perioadei respective, duce la deplasarea-extinderea în ani a datei de pensionare.

19. Așadar, având în vedere cele enunțate, Maria Zgarbur a solicitat recunoașterea ca fiind ilegal refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.Z-676/22 din 15 mai 2022, prin care s-a refuzat includerea în stagiul de cotizare la stabilirea pensiei anticipate (35.6 ani) perioada de 4 ani 10 luni și 29 zile; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să-i includă în stagiul de cotizare la stabilirea pensiei anticipate perioada pentru îngrijirea copiilor 31 august 1990 - 17 octombrie 1993 (3 ani 2 luni și 19 zile); 18 octombrie 1993 - 31 decembrie 1993; 15 martie 1995 – 31 decembrie 1995; 01 ianuarie 1997 - 20 aprilie 1997; 05 mai 2008 – 17 iulie 2008, care constituie timpul în care a muncit, dar nu au fost găsite contribuții achitate la Casa Teritorială de Asigurări Sociale de către

angajatori, adică 1 an 5 luni și 18 zile și perioada 02 mai 2000 – 03 iunie 2000 și 07 mai 2008 - 20 iulie 2008 - timpul în care a avut dreptul la odihnă după concediere conform Codului Muncii, adică 84 zile - în total 4 ani 10 luni și 29 zile; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a-i stabili plata pensiei, conform cererii din 03 ianuarie 2022, depuse la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Ciocana și refuzată stabilirea pensiei prin decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale nr.95/2022/1992 din 02 martie 2022, contestată la Casa Teritorială de Asigurări Sociale și Casa Națională de Asigurări Sociale la 30 martie 2022 și încasarea cheltuielilor de judecată și de asistență juridică.

20. Prin hotărârea din 27 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, s-a admis parțial acțiunea de contencios administrativ, înaintată de către Maria Zgarbur.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual, prin care să includă în stagiului de cotizare al reclamantei, perioadele de activitate: 15 martie 1995 – 31 decembrie 1995; 01 ianuarie 1997 – 20 aprilie 1997 la SRL „Maricica”; 05 mai 2008 – 17 iulie 2008 la SRL „Progamacons SC”. În rest, acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată (f.d.36, 45-48).

21. La 05 aprilie 2023, în termenul prevăzut de art. 232 din Codul administrativ, Maria Zgarbur a depus apel împreună cu motivarea apelului împotriva hotărârii din 27 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, solicitând modificarea sau casarea acesteia și încasarea cheltuielilor de judecată (f.d.40-41).

22. La 06 aprilie 2023, în termenul prevăzut de art. 232 din Codul administrativ, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus apel, iar la 10 iulie 2023 a prezentat motivarea apelului împotriva hotărârii din 27 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, solicitând casarea acesteia și emiterea unei noi decizii privind respingerea ca neîntemeiată a cererii de chemare în judecată depusă de Maria Zgarbur (f.d.44, 56-59).

23. Prin decizia din 24 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins apelurile depuse de Maria Zgarbur și Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 27 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani (f.d.80-94).

24. Pentru a decide astfel, Curtea de Apel Chișinău invocând dispozițiile art.1¹, 2, 5, 7, 15², 31, 42, 50 ale Legii privind sistemul public de pensii, nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 (în vigoare la data depunerii cererii cu privire la stabilirea pensiei anticipate pentru carieră lungă), pct.4, 68, 70 din Regulamentul privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.165 din 21 martie 2017 pentru aprobarea Regulamentului privind modalitatea de calculare a pensiilor și modalitatea de confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor, precum și

prevederile art.32 și 36 ale Legii privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 08 iulie 1999, dar și reieșind din materialele cauzei și argumentele participanților la proces, a conchis că instanța de fond întemeiat a respins capătul de cerere, referitor la includerea în stagiul de cotizare la stabilirea pensiei anticipate pentru carieră lungă a concediului nefolosit în perioada 02 mai 2000 – 03 iunie 2000 și 07 mai 2008 – 20 iulie 2008, or, compensația pentru concediul nefolosit la eliberare, din care s-au achitat contribuții de asigurări sociale de stat se include la determinarea venitului mediu lunar asigurat valorizat, dar nu se include în stagiul de cotizare.

25. Totodată, instanța de apel a concluzionat că întemeiat nu a fost inclusă în stagiul de cotizare al reclamantei, perioada de activitate la Colegiul Cooperatist din Moldova, în condițiile în care, din certificatul de salariu nr. 8 din 13 ianuarie 2022 și certificatul nr. 7 din 13 ianuarie 2022, nu se confirmată activitatea acesteia în perioadele menționate, iar în certificatul anexat este stipulat că aceasta în cartea de salariu pentru anul 1993, nu figurează.

26. În ce privește alegațiile apelantei precum că, autoritatea publică pârâtă neîntemeiat nu a inclus în stagiul de cotizare perioada de îngrijire a copiilor de la 31 august 1990 – 30 iunie 1991 și 01 septembrie 1991 – 18 octombrie 1993, instanța de apel a reiterat că, în conformitate cu prevederile art. 15² alin. (2) al Legii privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, la calcularea stagiului de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă nu se iau în calcul perioadele necontributive prevăzute la art.5 alin.(2).

27. Subsecvent, instanța ierarhic inferioară a reținut că la 31 martie 2022 de către CTAS Ciocana a fost emisă o nouă decizie cu nr. 95/2022/32459 (în schimbul deciziei nr. 95/2022/1992), prin care s-a respins cererea privind stabilirea pensiei pentru carieră lungă, deoarece stagiul de cotizare confirmat a constituit 33,5 ani, necesar fiind 35,5 ani.

28. De altfel, instanța de apel, a respins ca neîntemeiat argumentul Casei Naționale de Asigurări Sociale că în stagiul de cotizare nu a fost inclusă perioada confirmată prin înscrierea din carnetul de muncă de la 05 mai 2008 până la 17 iulie 2008 în cadrul SRL „Progamacons SC”, deoarece agentul economic nu a prezentat declarațiile persoanelor asigurate REV-5 pentru întreaga entitate, precum și, perioadele de activitate de la 15 martie 1995 până la 31 decembrie 1995 și de la 01 ianuarie 1997 - 20 aprilie 1997 la OOO „Maricica”, deoarece pentru perioadele menționate de către agentul economic n-au fost achitate contribuții de asigurări sociale de stat. Or, acest fapt nu poate fi imputabil și nici nu poate fi interpretat în defavoarea reclamantei. Reclamanta fiind angajată în perioadele menționate supra prin contract individual de muncă, nu avea obligația, personal să achite lunar, contribuțiile la bugetul asigurărilor sociale de stat, această obligație revenind administrațiilor întreprinderilor menționate. Astfel, asiguratul (angajatul) nu

poartă nicio obligație față de îndatoririle angajatorului și rămâne pe seama autorităților statului pentru încasarea contribuțiilor datorate, considerent din care, la emiterea răspunsului contestat, organul emitent neîntemeiat a respins solicitarea reclamantei de a include în stagiul de cotizare perioadele de activitate: 15 martie 1995 - 31 decembrie 1995; 01 ianuarie 1997 - 20 aprilie 1997 la SRL „Maricica”; 05 mai 2008 - 17 iulie 2008 la SRL „Progamacons SC”.

29. Prin urmare, instanța de apel a reiterat că prima instanță just a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ individual, prin care să includă în stagiul de cotizare al reclamantei, doar perioadele de activitate: 15 martie 1995 - 31 decembrie 1995; 01 ianuarie 1997 - 20 aprilie 1997 la SRL „Maricica”; 05 mai 2008 - 17 iulie 2008 la SRL „Progamacons SC”.

30. În final, având în vedere cele constatate, Curtea de Apel Chișinău a concluzionat că argumentele apelantelor sunt neîntemeiate, iar hotărârea instanței de fond legală și întemeiată, motiv pentru care a respins apelurile depuse de Maria Zgarbur și Casa Națională de Asigurări Sociale și a menținut hotărârea din 27 martie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

31. La 02 noiembrie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs, iar la 17 noiembrie 2023 a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 24 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și emiterea unei noi decizii privind respingerea ca neîntemeiată a acțiunii Mariei Zgarbur (f.d.102-104, 106-109).

32. În susținerea cererii de recurs, recurenta a indicat motivele de fapt și de drept invocate anterior la etapa examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, suplimentar menționând dezacordul cu deciziei din 24 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, pe care o consideră neîntemeiată și eronată, deoarece instanța ierarhic inferioară nu a analizat multilateral actele normative și legislația în vigoare ce reglementează astfel de litigii, precum și nu au fost dovedite circumstanțele considerate de instanță ca fiind stabilite.

33. De altfel, recurenta a conchis că la examinarea cerințelor înaintate, instanțele ierarhic inferioare au interpretat în mod eronat normele de drept material pertinente speței, fapt ce a dus la soluționarea greșită și neîntemeiată a cauzei.

34. La 14 decembrie 2023, Maria Zgarbur a depus cerere de recurs împreună cu motivarea recursului împotriva deciziei din 24 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat includerea în stagiul său de cotizare perioadele de activitate contributivă: 15 martie 1995 - 31 decembrie 1995; 01 ianuarie 1997-20 aprilie 1997; 05 mai 2008 - 17 iulie 2008, 01 ianuarie 1982-14 ianuarie 1982, 01 iunie 2013 - 30 iunie 2013; 01 iulie 2013-31 iulie 2013; 01 august 2013-31 august 2013;

01 septembrie 2013-14 septembrie 2013; 01 noiembrie 2014 – 30 noiembrie 2014; 01 decembrie 2014-31 decembrie 2014 (suplimentar conform Carnetului de Muncă și Extrasului din contul curent al persoanei asigurate emis de Casa Națională de Asigurări Sociale (Contul personal), 01 mai 2000-31 mai 2000=31 zile, conform Extrasului nr.01.01.18 din 13 ianuarie 2022 (din ordinul nr.16 din 18 aprilie 2000); 07 mai 2008 – 27 iunie 2008=53 zile, conform Adeverinței nr. C11/11 din 11 ianuarie 2022, pentru concediul nefolosit din care valoare au fost reținute contribuții, 01 septembrie 1981- 31 decembrie 1981 de activitate în calitate de ajutor de contabil la TCM, iar din 01 ianuarie 1982 transferată ca contabil superior conform Carnetului de muncă, dat fiind faptul ca nu au fost găsite documentele de arhivă cu o vechime mai mare de 40 ani, precum și perioadele până în anul 1981, conform Legii nr.156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

35. Subsecvent, având în vedere că până la moment Casa Națională de Asigurări Sociale nu a executat hotărârea primei instanțe, menținută prin decizia instanței de apel, a solicitat achitarea majorării de întârziere în mărime de 0.1% pentru fiecare zi de întârziere, dobânda procentuală, conform ratei de baza a BNM, stabilită în luna ianuarie 2022, egală cu 8.5%, rata inflației medii anuale pentru fiecare an de neplată a pensiei (an.2022 egala cu 28.7%) calculate de la suma pensiei stabilite la data depunerii cererii, alte cheltuieli de judecată (avocat, consultări), compensației morale în sumă de 80000 de lei, pentru stresul acumulat ce i-a afectat sănătatea, timpul pierdut, nedreptatea simțită profund, care au dus la înjosire și disconfort moral enorm.

36. Totodată, în baza celor expuse în recurs, Maria Zgarbur a solicitat interpelarea Curții Constituționale în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituția Republicii Moldova, întru corectarea lacunelor din lege, care se contrazic între ele și contravin art.4, 16, 46, 47, 54 din Constituția Republicii Moldova.

37. În susținerea cererii de recurs, recurenta a reiterat motivele de fapt și de drept indicate anterior la etapa examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar invocând dezacordul cu decizia din 24 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, care în opinia sa este ilegală, deoarece nu a fost luată în considerare solicitarea sa expusă minuțios în cererea de apel din 27 martie 2023.

38. Subsecvent, recurenta a susținut că există contrazicere între câteva legi, iar instanțele ierarhic inferioare nu au examinat minuțios aspectele date, care încalcă art.54 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova.

39. Complementar, invocând dispozițiile art.5 din Codul muncii și art.43 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, recurenta a notat că contrar afirmațiilor Casei Naționale de Asigurări Sociale, care nu au temei legal, concediul de odihnă nefolosit este același concediu de odihnă plătit, doar

suma compensației concediului nefolosit este obținută din perioada de zile nefolosite al concediului de odihnă, iar această valoare este contributivă.

40. De altfel, recurenta a enunțat că decizia de a adopta legi, care privesc pensiile sau beneficiile sociale implica analiza mai multor aspecte de ordin economic și social. Aceste măsuri trebuie aplicate în mod nediscriminatoriu și trebuie să respecte cerințele proporționalității.

41. Astfel, recurenta a opinat că neinclusiunea perioadei de 4 ani, 10 luni și 29 zile în stagiul de cotizare, constituie în sine o încălcare a dreptului său la proprietate, garantat prin prisma Articolului 1 al Protocolului Adițional al Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deoarece neinclusiunea în stagiul de cotizare a perioadei respective, duce la deplasarea-extinderea în ani a datei de pensionare și imposibilitatea de a ieși la pensie măcar la 59-60 de ani.

42. La 20 noiembrie 2023 și 02 ianuarie 2024, la adresa de e-mail a Mariei Zgarbur și a Casei Naționale de Asigurări Sociale au fost expediate copiile recursurilor depuse de recurente împotriva deciziei din 24 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței.

43. Până la data stabilită pentru examinarea admisibilității recursurilor Mariei Zgarbur și a Casei Naționale de Asigurări Sociale, intimările nu au depus referințe în care să-și expună opinia asupra argumentelor invocate de recurente.

44. Referitor la termenul de depunere a recursurilor, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că Casa Națională de Asigurări Sociale și Maria Zgarbur, s-au conformat dispozițiilor art. 245 din Codul administrativ și au depus în termen recursul la 02 noiembrie 2023 și motivarea recursului la 17 noiembrie 2023, respectiv 14 decembrie 2023. Or, decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 24 octombrie 2023, copia deciziei motivate fiindu-i notificată, prin intermediul oficiului poștal Casei Naționale de Asigurări Sociale la 01 noiembrie 2023, iar Mariei Zgarbur la 03 noiembrie 2023, fapte confirmate prin avizele de recepție, anexate la dosar (f.d.96-97).

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

45. Art. 195 din Codul administrativ:

„Procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.”

46. Art. 12¹ alin.(1), (2) lit. a)-d) și alin. (5) din Codul de procedură civilă:

„(1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei

cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

(2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu [Constituția](#) a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#);

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărârii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.”

47. Art. 244 alin. (1) din Codul administrativ:

„(1) Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.”

48. Art. 245 din Codul administrativ, stipulează că:

„Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.”

49. Art. 245¹ alin.(1) lit.a)-f), alin.(2) și (3) din Codul administrativ, reglementează că:

„(1) Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit.c) și d) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

(3) Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin.(1) lit.d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.”

50. Art. 246 alin. (1) și (2) lit.h) din Codul administrativ, prevede că:

„(1) Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă recursul este inadmisibil, completul din 3 judecători adoptă o încheiere irevocabilă. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se comunică părților.

(2) Recursul se declară inadmisibil în special când:

h) recursul este vădit neîntemeiat.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

51. Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate veritabil bazat pe temeuri concludente și serioase. Astfel, normele pre citate oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă.

52. În această ordine de idei, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevolutiv al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare *ex officio* a erorilor de drept.

53. Completul Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

54. Instanța de recurs atestă că motivele de casare, invocate în recursuri nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ, deoarece se referă la dezacordul recurentelor cu soluția pronunțată de către Curtea de Apel Chișinău și nu relevă interpretarea contrară a legii și aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural sau că aceasta s-ar baza în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

55. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursurile depuse de Casa Națională de Asigurări Sociale și Maria Zgarbur, conțin obiecții de fapt și de drept similare celor expuse în cadrul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, care au fost analizate de către Curtea de Apel Chișinău, fiind apreciate în mod corespunzător. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurentelor la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în prima instanță, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

56. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia hotărârii/deciziei și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ.

57. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată.

58. Recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, ci implică determinarea greșelilor imputate Curții de Apel Chișinău și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici. Simpla trimitere la un text de lege, fără explicarea pretensei interpretării și/sau aplicării eronate a prevederilor legale de către Curtea de Apel Chișinău, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea pretenși argument, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție s-ar substitui autorului recursului, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu.

59. Completul de judecată al Curții Supreme de justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special, în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

60. În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

61. Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de

drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

62. Subsidiar, instanța de recurs notează că cerințele recurentei Maria Zgarbur privind includerea în stagiul său de cotizare perioadele de activitate contributivă: 01 ianuarie 1982-14 ianuarie 1982, 01 iunie 2013 – 30 iunie 2013; 01 iulie 2013-31 iulie 2013; 01 august 2013-31 august 2013; 01 septembrie 2013 - 14 septembrie 2013; 01 noiembrie 2014 – 30 noiembrie 2014; 01 decembrie 2014 - 31 decembrie 2014, 01 mai 2000 - 31 mai 2000, 01 septembrie 1981- 31 decembrie 1981, iar din 01 ianuarie 1982 transferată ca contabil superior, precum și perioadele până în anul 1981, dar și achitarea majorării de întârziere în mărime de 0.1% pentru fiecare zi de întârziere, dobânda procentuală, conform ratei de baza a BNM, stabilită în luna ianuarie 2022, egală cu 8.5%, rata inflației medii anuale pentru fiecare an de neplată a pensiei (an.2022 egala cu 28.7%) calculate de la suma pensiei stabilite la data depunerii cererii și a compensației morale în sumă de 80000 de lei, constituie pretenții noi invocate direct în recurs, respectiv nu pot fi examinate de instanța superioară, întrucât astfel instanța de recurs și-ar depăși limitele competenței sale jurisdicționale, în condițiile în care acestea nu au fost supuse judecării instanței de fond, iar instanța de recurs nu are posibilitatea legală de a verifica temeinicia unor aspecte asupra cărora nu s-a pronunțat instanța inferioară. Această interdicție asigură, respectarea principiilor fundamentale ale procesului și garantează dreptul părților la un proces echitabil, desfășurat în conformitate cu etapele și regulile procedurale stabilite de lege.

63. De altfel, prin prisma coroborării dispozițiilor art.195 din Codul administrativ și a prevederilor art. 12¹ alin.(1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs conchide că solicitarea Mariei Zgarbur privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, nu conferă admisibilitate recursului ei, deoarece aceasta nu îndeplinește condițiile menționate la § 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituția Republicii Moldova, la dosar lipsind o sesizare adresată Curții Constituționale din partea Mariei Zgarbur, în care să fie indicată norma exactă ce urmează a trece controlul excepției de neconstituționalitate și suscită îndoieli despre constituționalitatea ei, justificarea și necesitatea rezolvării litigiului prin acest procedeu judiciar.

64. În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibile recursurile depuse de Casa Națională de Asigurări Sociale și Maria Zgarbur.

65. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 230 și art. 246 alin.(2) lit.h) din Codul administrativ,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Declară inadmisibile recursurile depuse de Casa Națională de Asigurări Sociale și Maria Zgarbur.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stănilă